

УДК 339.13: 338. 432

М. О. Погорецький,
старший викладач, Львівський національний аграрний університет

ОСНОВНІ УМОВИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО РИНКУ

M. Pohoretsky,
Lviv National Agrarian University

THE BASIC TERMS AND PRINCIPLES OF AGRICULTURAL MARKET INFRASTRUCTURE

У статті розкрито теоретичну суть ринку та його інфраструктури. Визначено та проаналізовано умови, що забезпечують формування ринку та його інфраструктури. Проаналізовано основні принципи формування інфраструктури аграрного ринку, розкрито їхню теоретичну суть. Обґрунтовано важливість дотримання основних умов та принципів при формуванні інфраструктури аграрного ринку.

In the article the theoretical nature of the market and its infrastructure. Identified and analyzed the conditions that ensure the formation of the market and its infrastructure. The basic principles of agricultural market infrastructure, disclosed their theoretical nature. Substantiates the importance of following basic terms and principles of the formation of agricultural market infrastructure.

Ключові слова: аграрний ринок, інфраструктура, умови та принципи формування інфраструктури аграрного ринку, держава, іноземний досвід.

Key words: agricultural market, infrastructure, conditions and principles of agricultural market infrastructure, state, international experience.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Важливою умовою ефективного розвитку будь-якої держави є ефективний розвиток ринкової економіки, оскільки це дасть змогу державі зміцнити свої позиції на зовнішньому ринку, покращити інвестиційний клімат, збільшити обсяги виробництва і т.д. Але для того щоб розвивалася ринкова економіка в країні, необхідно щоб розвивалися всі її складові, зокрема ринок та його інфраструктура. В свою чергу ефективний розвиток інфраструктури ринку, можливий лише за умови вдалого її формування. Дуже часто при формуванні інфраструктури аграрного ринку не враховуються принципи та умови її формування, що призводить до створення певних незручностей при купівлі

споживачами аграрної продукції, недоотримання капіталу та послабленні зв'язків між виробниками та споживачами. Тому сьогодні дуже важливим є дослідження питання формування інфраструктури аграрного ринку, адже вдало сформована інфраструктура аграрного ринку — це запорука його стабільного та ефективного розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти функціонування аграрного ринку та розвитку його інфраструктури знайшли відображення у ряді праць таких вчених: В.Г. Андрійчука, О.С. Бондара, П.І. Гайдуцького, Б.В. Губського, Б.П. Дмит-

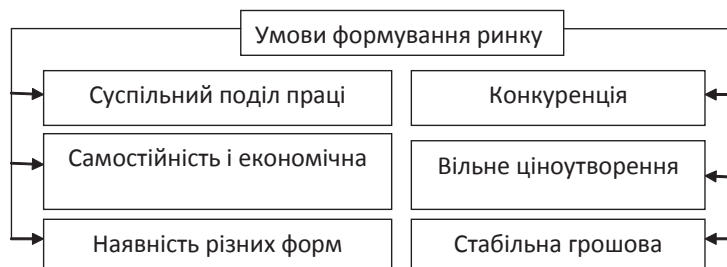

Рис. 1. Умови, що забезпечують формування ринку

Джерело: [2].

рука, Ю.С. Коваленка, І.І. Лотоцького, П.М. Макаренка, М.Й. Маліка, Н.М. Міщенко, В.Я. Мессель-Веселяка, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака та інших [4].

Таким чином, дослідження формування інфраструктури аграрного ринку є актуальним і вимагає подальшого опрацювання.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою цієї статті є дослідження основних умов та принципів формування інфраструктури аграрного ринку в сучасних умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Забезпечення продовольчої безпеки держави та підвищення життєвого рівня населення України багато в чому залежить від цілеспрямованої роботи та організації цивілізованого аграрного ринку, особливо на рівні регіонів. Ця робота передбачає створення ринкової інфраструктури, формування продуктових ринків та адекватних механізмів функціонування ринку [1].

Досліджуючи умови та принципи формування інфраструктури аграрного ринку, необхідно перш за все з'ясувати суть таких понять як "ринок" та "інфраструктура ринку".

Отже, ринок — це економічна категорія товарного виробництва, що являє собою сферу обміну з певною системою ринкових відносин між продавцями і покупцями [3]. В свою чергу інфраструктура ринку — це інфраструктура, що забезпечує функціонування ринку, включає оптові підприємства, біржі, брокерські фірми, банки, фінансові інститути, податкову систему, транспортні засоби, зв'язок тощо [3]. Аграрний ринок та його інфраструктура дуже тісно пов'язані між собою, оскільки від того наскільки вдало сформована інфраструктура аграрного ринку і буде залежати наскільки ефективно аграрний ринок буде розвиватися.

Досліджуючи формування інфраструктури аграрного ринку, доцільно буде згадати коли почався цей процес. Процес формування інфраструктури аграрного ринку в Україні розпочався ще на початку 90-х років, коли відбув-

ся перший етап відродження біржової торгівлі, організаційно — правові засади якої були закладені в законі України "Про товарну біржу", який вийшов 1991 року [5].

При формуванні інфраструктури аграрного ринку необхідно дотримуватись певних умов, які впливають з умови формування самого ринку (рис. 1).

Суспільний поділ праці при формуванні інфраструктури аграрного ринку є тією умовою, яка дасть змогу визначити спеціалізацію кожного елемента інфраструктури аграрного ринку, їхню роль на ринку, основні функції та завдання.

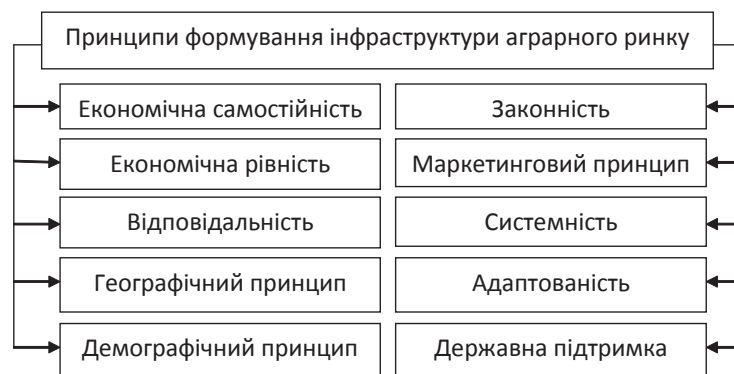
Самостійність та економічна відповідальність елементів інфраструктури ринку дозволить посередникам, оптовим та роздрібним підприємствам, банкам, фінансовим інститутам, транспортним організаціям, консалтинговим компаніям та іншим елементам інфраструктури ринку діяти самостійно в прийнятті конкретних рішень у межах закону та нести відповідальність за їх прийняття і виконання.

Наявність різних форм власності є вкрай необхідною умовою формування інфраструктури аграрного ринку, оскільки дозволяє елементам інфраструктури ринку вибирати форму власності відповідно до сфери діяльності та вимог законодавства.

Конкуренція як одна з умов формування інфраструктури аграрного ринку дасть позитивний ефект при формуванні даної інфраструктури, оскільки підприємства, які будуть входити в інфраструктуру аграрного ринку будуть змушені створити максимум вигод як для виробників, так і для споживачів, для того щоб зайняти місце в цій інфраструктурі.

Вільне ціноутворення дасть змогу зробити спільними інтереси виробника і споживача, оскільки виробник буде зацікавлений у продажу товару чи послуги за вигідною ціною, а споживач — в купівлі якісного та відносно недорогого товару чи послуги.

При наявності стабільної грошової системи під час процесу формування інфраструктури

Рис. 2. Принципи формування інфраструктури аграрного ринку

* Вдосконалено автором на основі [2].

ри аграрного ринку, вигоду отримують всі елементи інфраструктури аграрного ринку, оскільки будуть мати певні гарантії того, що їхній бізнес буде вдалим і стабільним. Споживачі ж при наявності стабільної грошової системи на аграрному ринку зможуть мати інструменти впливу на виробника.

Процес формування інфраструктури аграрного ринку повинен відповідати певним принципам, але перед тим, як визначати основні принципи формування інфраструктури аграрного ринку, проаналізуємо основні принципи формування ринку.

Отже, основними принципами функціонування ринку можна вважати такі: економічну самостійність суб'єктів ринку, що передбачає свободу вибору форм власності і господарювання, планування господарської діяльності, розпоряджання майном, доходами і так далі; економічну рівність, тобто рівні економічні умови господарювання для всіх форм власності й господарств, рівні умови і принципи ціноутворення, оподаткування, розподілу прибутку і кредитування; економічну відповідальність, тобто відповідальність за результати роботи, якість продукції, що надходить на ринок; свободу вибору — це означає, що власники грошових і матеріальних ресурсів можуть використовувати їх на свій розсуд [2].

Відповідно до основних принципів функціонування ринку основними принципами формування інфраструктури аграрного ринку будуть такі: економічна самостійність інфраструктурних елементів аграрного ринку, економічна рівність, відповідальність, географічний принцип, демографічний принцип, законність, маркетинговий принцип, принцип системності, принцип адаптованості до сучасних умов, державна підтримка (рис. 2).

Принцип економічної самостійності інфраструктурних елементів аграрного ринку при формуванні інфраструктури аграрного ринку,

дозволить підприємствам, які входять в інфраструктуру аграрного ринку самостійно планувати господарську діяльність, розпоряджатися доходами та майном.

Принцип економічної рівності дасть можливість вирівняти права інфраструктурних елементів аграрного ринку у відповідності до частки, яку вони займають у даній інфраструктурі.

Принцип відповідальності при формуванні інфраструктури аграрного ринку дозволить дотримуватися встановлених умов та норм щодо формування інфраструктури аграрного ринку.

Дуже важливе значення при формуванні інфраструктури аграрного ринку має географічний принцип. Його суть полягає у тому, що інфраструктура ринку повинна формуватися на відносно невеликій відстані від самого ринку. Це дозволить мінімізувати витрати при транспортуванні, зберіганні, упакуванні та реалізації продукції.

Суть демографічного принципу полягає у тому, що потужну, конкурентоспроможну інфраструктуру необхідно формувати у тому регіоні, де велика густина населення.

При формуванні інфраструктури аграрного ринку чи будь-якого іншого ринку потрібно дотримуватися чинного законодавства. Законність, як один із принципів формування інфраструктури аграрного ринку, дасть змогу зменшити сектор тіньової економіки, тим самим збільшивши надходження коштів у місцеві бюджети.

Дотримання маркетингових умов при формуванні інфраструктури аграрного ринку дозволить вивчити смаки та уподобання споживачів, організувати ефективну рекламу, стимулювати збут сільськогосподарської продукції та здійснювати пропаганду.

Будь-яка діяльність, яка здійснюється на ринку, повинна бути системною. При формуванні інфраструктури аграрного ринку системність має велике значення, оскільки, коли всі інфраструктурні елементи аграрного ринку

ку будуть здійснювати свою діяльність організовано та будуть працювати для однієї мети, тоді і в цілому аграрний ринок буде працювати ефективно.

Вміння адаптуватися до сучасних умов дозволить підприємствам, які входять до інфраструктури аграрного ринку, зменшити свої збитки, зекономити час та виправити недоліки в своїй діяльності, оскільки формування інфраструктури аграрного ринку процес довготривалий і потребує постійного вдосконалення.

При формуванні інфраструктури аграрного ринку важливе значення має роль держави як регулятора цього процесу. Держава повинна бути зацікавлена в формуванні та розвитку аграрного ринку в цілому та його інфраструктурних елементів. Вона повинна підприємствам, які входять до інфраструктури аграрного ринку зменшити ставку податку, видавати різного роду дотації, стимулювати до ефективної праці, оскільки тільки аграрний сектор здатен підняти Україну на новий рівень економічного розвитку.

Важливим аспектом при формуванні інфраструктури аграрного ринку є використання іноземного досвіду. Адже новітні технології дадуть можливість зекономити час при купівлі-продажу товару чи послуги, збільшити прибутки та модернізувати аграрний ринок.

Таким чином, для того щоб сформувати ефективний та конкурентоспроможний аграрний ринок не тільки в Україні, а й в Європі та світі, необхідно дотримувати основних умов та принципів формування його інфраструктури, потрібно використовувати як науковий, так і практичний досвід.

ВИСНОВКИ

Отже, будь-який механізм працює злагоджено тільки тоді, коли ефективно та продуктивно працюють його складові. Так само аграрний ринок зможе працювати ефективно тільки тоді, коли буде мати потужну інфраструктуру. На даний час інфраструктура аграрного ринку суттєво відстає від вимог як виробника, так і споживача. Тому для вирішення цієї проблеми потрібно сформувати нову, більш адаптовану до сучасних умов інфраструктуру аграрного ринку. Це можливо лише при дотриманні основних умов та принципів формування цієї інфраструктури. Ці завдання мають вирішувати як виробник, так і інфраструктурні елементи аграрного ринку (підприємства оптової та роздрібної торгівлі, фінансові організації, заготівельні організації, транспортні підприємства і т.д.), а також держава, яка має створити

всі необхідні умови для розвитку аграрного бізнесу.

Таким чином, тільки економічна самостійність та рівність суб'єктів аграрного ринку, їхня відповідальність та адаптованість до сучасних умов на засадах законності, системності та стабільній грошовій системі і політичній ситуації, дозволить сформувати в нашій державі ефективний аграрний ринок з відповідною інфраструктурою.

Література:

1. Гречкосій В.В. Становлення та розвиток інфраструктури аграрного ринку / В.В. Гречкосій, І.Г. Гуров // Вісник аграрної науки Причорномор'я: аграрні науки. — 2008. — Вип. 2. — С. 45—57.

2. Ажнюк М.О. Основи економічної теорії: навч. посіб. / М.О. Ажнюк, О.С. Передрій. — К.: Знання, 2008. — 365 с.

3. Економічна енциклопедія в 3 — х т. [Електронний ресурс]; ред. С.В. Мочерного. — К.: Академія, 2001. — Т. 2. — 846 с. — Режим доступу: www.studentbooks.com.ua

4. Писаренко В.В. Формування ефективної інфраструктури плодоовочевого ринку / В.В. Писаренко, І.О. Яснолоб // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: економічні науки. — 2011. — Вип. 113. — С. 325 — 331.

5. Про товарну біржу: Закон України № 1956 від 10 грудня 1991р. // Відомості Верховної ради України. — 1992. — № 10. — С. 139—145.

References:

1. Hrechkosij, V.V. and Hurov, I.H. (2008) "The formation and development of agricultural market infrastructure", *Visnyk abraranoi nauky Prychornomor'ia: abrarani nauky*, vol. 2, pp. 45 — 57.

2. Azhniuk, M. O. and Peredrij, O. S. (2008), *Osnovy ekonomichnoi teorii* [Basic economic theory], Znannia, Kyiv, Ukraine.

3. Economic Encyclopedia of 3 volumes, edited by S. Mocherny (2001), available at: www.studentbooks.com.ua (Accessed 12 July 2013)

4. Pysarenko, V.V. and Yasnolob, I.O. (2011), "Building an effective infrastructure fruit and vegetable market", *Visnyk Kharkivs'koho natsional'nobo tekhnichnobo universytetu sil's'koho hospodarstva: ekonomichni nauky*, vol. 113, pp. 325 — 331.

5. Zakon Ukrainy (1992), *Pro tovarnu birzhu* [On the Commodity Exchange], vol. 10, pp. 139—145.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2013 р.